

Dansk resumé

Emnet for denne afhandling er multimediedidaktik i dansk som andetsprog for voksne. Afhandlingens fokus er *andetsprogsdidaktisk forankring* af denne multimediedidaktik. Herved forstår jeg overvejelser og beslutninger vedrørende sammenhængen mellem undervisningens approach og den andetsproglige kontekst, voksne andetsprogede lever og tilegner sig dansk i. Særlig væsentlige i denne kontekst er de mange hverdagsamtaler, som voksne andetsprogede møder udenfor undervisningslokalet: I børnenes institution, ved busstoppestedet, i fritidsaktiviteter, på arbejdspladsen mv.

Begrundelsen for dette fokus er, at den eksisterende multimediedidaktik ikke synes at være tilstrækkeligt andetsprogsdidaktisk forankret. Jeg ser denne multimediedidaktik som delt mellem et tidssvarende fokus på formal dannelse og et forældet fokus på, hvilket materiale dannelsesindhold, multimediedidaktik skal iagttage. Det tidssvarende fokus ses udtrykt i begreber såsom kursistautonomi, lære-at-lære og fleksible læringsmiljøer. Den *utidssvarende* del af multimediedidaktikken beskæftiger sig med forældede mediedidaktiske refleksioner over et materiale dannelsesindhold. Hver især er disse dannelsessyn utilstrækkelige til at tilgodese den voksne andetsprogedes behov for dannelse dels til at leve i, dels til at tilegne sig dansk i den andetsproglige kontekst.

Gennem dannelseseoretisk didaktik udvikler jeg andetsprogsdidaktisk teori som grundlag for multimediedidaktikkens andetsprogsdidaktiske overvejelser og beslutninger vedrørende formål, mål og indhold (kapitel 2 – 4). Med udgangspunkt heri opstiller jeg teori om multimediedidaktikkens praktisk andetsprogsdidaktiske anvendelse (kapitel 4). Efter en diskussion af det teoretiske bidrag til multimediedidaktikken i dansk som andetsprog giver jeg nogle forslag til multimediemetode (kapitel 6).

I afhandlingens indledende kapitel etablerer jeg et syn på didaktik, som vil kunne anvendes i en andetsprogsdidaktisk forankring af andetsprogsundervisningens multimediedidaktik. Jeg anvender en snæver didaktikforståelse, som er inspireret af dannelseseoretisk didaktik. Denne forståelse af didaktik giver mulighed for at foretage overvejelser og beslutninger vedrørende undervisningens formål, mål og indhold. Holdningen er den, at multimediedidaktikken først da vil kunne udtale sig kvalificeret om metode og tilrettelæggelse, undervisningsmidler, organisationsformer m.v., foruden samspillet mellem alle enkeltfaktorer. Det er denne bredere didaktikforståelse, jeg inddrager i mine forslag til multimediemetode i dansk som andetsprog for voksne.

Min didaktiske fremgangsmåde er inspireret af Wolfgang Klafkis dannelseseoretiske didaktik og kritisk-konstruktive fokus. Jeg udnytter den kritisk-konstruktive position til med udgangspunkt i multimediedidaktikkens eksisterende approach at foreslå alternativ teoridannelse. Gennem afhandlingens fremgangsmåde og teori forholder jeg mig kritisk-konstruktivt til denne approach's menneskesyn, således som dette kommer til udtryk i en dikotomi mellem et materialdannende outputorienteret bevidsthedssyn og et formaldannende inputorienteret bevidsthedssyn. Jeg foreslår i stedet et kategorialt dannelsessyn, der forener de to bevidsthedssyn (eller syn på mennesket) i et oplevelses- og erfaringsbaseret bevidsthedssyn, således som dette formuleres i experientialistisk erkendelses- og sprogtilegnelsesteori. I kritikken af dannelses- og menneskesynet ligger

der en kritik af et informationsteoretisk baseret kognitivt sprogtilgængelsessyn, som jeg foreslår fornyet i et fænomenologisk orienteret og fra kognitiv semantik inspireret sprogtilgængelsesteori. Endelig forholder jeg mig kritisk-konstruktivt til denne andetsprogsdidaktiks kommunikative sprogsyn, således som dette syn manifesterer sig i funktionel sprogteori. Jeg foreslår i stedet et interaktionelt sprogsyn, som tager udgangspunkt i dansk hverdagssamtale deltagerperspektiv, der er det perspektiv, kursisten dels har første- og andetsproglige erfaringer med, dels har brug for at deltage i og at tilegne sig i sin andetsproglige kontekst.

I kapitel 5 anvendes teoriudviklingen fra kapitlerne 2 til 4. Hensigten er at undersøge, hvordan teorien om andetsprogsdidaktisk forankret multimediedidaktik kan forstås i forbindelse med den andetsprogsdidaktiske praksis, som multimediedidaktikken tager udgangspunkt i. Herved får jeg mulighed for dels at vise teoridannelsens praktiske anvendelsesmuligheder, dels at vise det andetsprogsdidaktiske potentiale i at inddrage andetsprogsdidaktisk forankret multimediedidaktik i dansk som andetsprog for voksne.

I en undersøgelse af teoriudviklingens praktisk andetsprogsdidaktiske anvendelse foreslår jeg lytte- og videodidaktikken som praktisk andetsprogsdidaktisk ramme om overvejelser og beslutninger vedrørende multimediestøttet undervisnings formål, mål og indhold. Lytte- og videodidaktik giver mulighed for at fokusere på kernen i dansk som andetsprog for voksne, nemlig de hverdagssamtaler, som voksne kursister dels har erfaringer med fra en første- og andetsproglig hverdag, dels har behov for at deltage i og lære at tilegne sig. Analysens eksempel er lytteaktiviteter i disse hverdagssamtaler, som i undervisning af voksne både må rumme et perspektiv på den autentiske samtale*deltagelse* og et perspektiv på *tilegnelsen* af denne samtale. Denne tilegnelse defineres som oplevelses- og erfaringsbaseret iagttagelse i overensstemmelse med mit experientialistiske sprogtilgængelsessyn. I en sammentænkning af deltager- og et iagttagerperspektivet på lytteaktiviteter viser jeg, hvordan voksne andetsprogede får mulighed for dannelse både til at deltage i og til at tilegne sig hverdagssamtale i en andetsproglig kontekst. Gennem kategorialdannende iagttagelse af dansk hverdagssamtale i og udenfor undervisningen øges kursistens muligheder for social og sproglig integration i det danske samfund.